

“ความเป็นเหนือ”: ภาพสะท้อนสังคมชาวเหนือปัจจุบันในภาพยนตร์ไทย เรื่องส้มป่อย
 “Northernness” : Reflections of Modern Northern Society in Thai Films *Sompoi*

YINGYING NONG*, จันทร์สุตา ไชยประเสริฐ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

* Email : aben1936@qq.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวเหนือในภาพยนตร์ไทย โดยใช้การวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากภาพยนตร์เรื่องส้มป่อย ผลการวิจัยพบว่า ภาพยนตร์เรื่องส้มป่อยได้สะท้อนให้เห็นความเป็นเหนือใน 4 ด้าน ได้แก่ วิถีชีวิต ความเชื่อและประเพณี ค่านิยม และภาษา 1) วิถีชีวิต สะท้อนความเป็นสังคมเหนือที่มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย นิยมรับประทานอาหารท้องถิ่นของตน การแต่งกายแบบพื้นเมืองมักเป็นผู้สูงอายุและผู้ยึดถือความเป็นเหนือ ส่วนวัยรุ่นหนุ่มสาวทั่วไปมักแต่งกายแบบพื้นเมืองในวันสำคัญหรือเทศกาลต่าง ๆ เท่านั้น การประกอบอาชีพมีอาชีพที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรม คือ ขายอาหารพื้นเมือง อาชีพที่สัมพันธ์กับความเชื่อ คือ คนทรงเจ้า อาชีพที่สัมพันธ์กับความเป็นเมืองเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว คือ พนักงานต้อนรับในรีสอร์ท และอาชีพที่สัมพันธ์กับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี คือ อาชีพยูทูบเบอร์ 2) ความเชื่อและประเพณี สะท้อนความเป็นสังคมเหนือที่ยังดำรงรักษาความเชื่อทั้งศาสนาพุทธ ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี และความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องไสยศาสตร์เป็นอย่างดี โดยชาวเหนือยังพึ่งพาอาศัยความเชื่อเหล่านี้ในการแก้ปัญหาในชีวิต และประเพณีสงกรานต์ยังเป็นประเพณีสำคัญที่ชาวเหนือจะได้มีโอกาสพร้อมหน้ากันในการครอบครัวอยู่ร่วมกันทำพิธีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ 3) ค่านิยมที่สะท้อนความเป็นสังคมชาวเหนือ มีค่านิยมเกี่ยวกับความมั่งคั่งของผู้หญิงเหนือว่า ภาพลักษณ์อันดีงามของสาวเหนือคือมีรูปโฉมงดงามและกิริยาวาจาวเรียบร้อยอ่อนหวาน ค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองที่เป็นคนกรุงเทพฯ และค่านิยมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สืบทอดและภาคภูมิใจในความเป็นเหนือ และด้าน 4) ภาษา สะท้อนความเป็นเหนือจากการที่ชาวเหนือนิยมพูดภาษาเหนือในชีวิตประจำวัน และถือว่าภาษาเหนือเป็นลักษณะเฉพาะของตน

คำสำคัญ : ภาพสะท้อน สังคมชาวเหนือ ภาพยนตร์ ส้มป่อย

Abstract

This research aimed to analyze social reflections of northern people in a Thai movie called *Sompoi*. A content analysis approach was applied in the study. Research findings showed that the studied movie reflected four aspects of “northernness,” including ways of life; beliefs and traditions; values; and dialect. 1) Ways of life, the northernness was presented as a simple life favoring local food; the elders and the northern-lovers preferred wearing northern clothing, but the youths wore only on special or festival days; many professions showing relevance to culture, beliefs, the northern central of economy and tourism, and modern technology, for example – local food sellers, the oracle, receptionists, YouTubers, respectively. 2) Beliefs and traditions, the northernness

was shown in practices relating to Buddhism, spirits and superstition; these beliefs and traditions were as problem solutions of northern people; Songkran was the important tradition for most northern people being an occasion for a reunion of family members and for paying respect to elders. 3) Northern values, shown in the idea of beautiful and gentle northern women; preference of a Bangkokian husband; and pride of being northern people and spirit of conservation of the northernness. 4) Northern dialect, most northern people normally spoke the northern dialect in their daily lives and regarded it as their unique identity.

Keywords : reflections, society of northern people, the *Sompoi* movie

บทนำ

ภาพยนตร์เป็นสื่อที่มีจุดประสงค์เพื่อสนองความพึงพอใจของผู้ชมภาพยนตร์ หลายเรื่องจึงสร้างสรรค์อยู่ภายใต้เงื่อนไขของสังคม สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมือง ภาพยนตร์เป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม และเป็นผลิตผลของสังคมหนึ่ง ๆ และน่าจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เข้าใจสังคมได้ดีขึ้นด้วย ภาพยนตร์จึงถือได้ว่าเป็นสื่อบันเทิงที่มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตมนุษย์มาเป็นเวลานานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จำเริญลักษณ์ ณะวังน้อย (2544, น.253) ได้กล่าวว่าการชมภาพยนตร์เป็นสิ่งบันเทิงที่ได้รับความนิยมและแพร่ขยายไปทั่วโลกในฐานะของการเป็นสื่อมวลชนที่ช่วยผ่อนคลายความเครียด ภาพยนตร์นั้นเปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนให้เห็นสภาพในสังคม กล่าวคือ ภาพยนตร์ไม่เพียงแต่ให้ความบันเทิงอย่างเดียว แต่ถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความเป็นลักษณะร่วมของคนใน แต่ละชนชาติ อีกทั้งยังเป็นสื่อกลางในการทำหน้าที่สื่อสาร สะท้อนศิลปวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ สะท้อนเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ชมได้ตกตะกอนทางความคิด ดังนั้น การชมภาพยนตร์จึงไม่ต่างจากการอ่านหนังสือที่มีทั้งความสนุกและความรู้ไปด้วยกัน ทั้งนี้ภาพยนตร์ยังเป็นสื่อที่สะท้อนถึงบริบทของ วิถีชีวิตและสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัยได้อย่างชัดเจน โดยการนำประเด็นใกล้ตัวมาเล่าเป็นภาพเคลื่อนไหว หรือการเล่าเรื่องผ่านองค์ประกอบของภาพยนตร์ไม่ว่าจะเป็นฉาก ตัวละคร หรือแม้กระทั่งเทคนิคการถ่ายทำต่าง ๆ ก็ตาม ภาพยนตร์แสดงบทบาทที่สำคัญสำหรับสังคม และได้รับความนิยมมากขึ้นของผู้คน ภาพยนตร์จึงมีความสำคัญมากต่อสังคม และมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างใกล้ชิด ภาพยนตร์ส่วนใหญ่สร้างจากเรื่องจริง จึงสะท้อนให้เห็นถึงภาพสังคม นอกจากนี้ จำเริญลักษณ์ ณะวังน้อย (2544, น.237) ยังได้กล่าวว่า ภาพยนตร์ไทยได้แสดงเนื้อหาและรูปแบบในลักษณะต่าง ๆ กันตามสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมของช่วงเวลานั้น ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง สภาพของสังคมไทยได้ไปปรากฏอยู่ในเรื่องราว การนำเสนอเรื่องและบุคลิกของตัวละคร การศึกษาภาพยนตร์ช่วยให้มองเห็นภาพของสังคมไทยนั้น อย่างชัดเจน ดังนั้น ภาพยนตร์กับสังคมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน การศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากภาพยนตร์ในแง่มุมต่าง ๆ นั้นก็เปรียบเสมือนกับการเปิดประตูไปสู่การตระหนักรู้ในเรื่องราวของสังคมที่ถูกถ่ายทอดเอาไว้ในภาพยนตร์

สังคมชาวเหนือเป็นสังคมนรูปแบบหนึ่งในสังคมไทย เป็นองค์ประกอบสำคัญและมีบทบาทสำคัญของสังคมไทย ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเหนือถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นเอกลักษณ์ของสังคมเหนือ ซึ่งทำให้สังคมเหนือต่างจากสังคมภาคอื่น ๆ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมที่หลากหลายของภาคเหนือสามารถถ่ายทอดผ่านสื่อ

บันเทิงไทยต่าง ๆ เช่นละครโทรทัศน์ วรรณกรรม หรือแม้ภาพยนตร์ ซึ่งสื่อที่กล่าวข้างต้นนั้น ผู้ผลิตมักดึงเอาเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของสังคมชาวเหนือออกมาเผยแพร่ให้บุคคลในสังคมเข้าใจสังคมชาวเหนือได้มากยิ่งขึ้น

ภาพยนตร์ไทยที่สะท้อนสังคมชาวเหนือก็มีจำนวนไม่น้อย เช่น เรื่องรักเอ๋ย (2539) เรื่องเพื่อนสนิท (2548) เรื่อง The Melody รักทำนองนี้ (2555) และเรื่องสัมพันธ์ (2564) เป็นต้น แต่ภาพยนตร์ดังกล่าวแต่ละเรื่องมีเวลาออกฉายต่างกันเกือบสิบปี และทั้งหมดเป็นภาพยนตร์ที่ค่อนข้างเก่า นอกจากนี้ จากการให้สัมภาษณ์ผู้กำกับของภาพยนตร์เรื่องสัมพันธ์ ผู้ผลิตมีความตั้งใจในการสร้างภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นสไตล์ท้องถิ่นภาคเหนือที่นำเสนอสังคมและวัฒนธรรมเหนือ โดยนำวัฒนธรรมเหนือหลายด้านมาสร้างภาพยนตร์(สัมพันธ์ 2 ผู้กำกับหน้าใหม่จากเรื่อง 'สัมพันธ์' หนังสือที่ฉีกกฎสาวเหนือผู้อ่อนหวาน 5 พฤศจิกายน 2564 : ออนไลน์) ในตัวอย่างภาพยนตร์สัมพันธ์มีคำแนะนำว่า “ภาพยนตร์สุดน่ารักฉบับล้านนา” ซึ่งได้แนะนำถึงภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นภาพยนตร์โรแมนติกคอมเมดี้ที่นำเสนอเกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของภาคเหนือ ภาพยนตร์สัมพันธ์ดำเนินเรื่องด้วยภาษาเหนือเกือบทั้งเรื่อง ผู้วิจัยมีความคิดว่าเป็นลักษณะเด่นที่ต่างจากภาพยนตร์ไทยที่สะท้อนสังคมชาวเหนือเรื่องอื่น ภาพยนตร์เรื่องสัมพันธ์เป็นภาพยนตร์แนวเหนือที่ออกใหม่และสะท้อนสภาพสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม ค่านิยม ฯลฯ ของชาวเหนือ โดยผ่านตัวละคร ฉาก โครงเรื่อง และเนื้อเรื่อง ทำให้ผู้ชมสามารถรับรู้ถึงลักษณะสังคมชาวเหนือและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคเหนือจากภาพยนตร์เรื่องนี้ได้อย่างดี

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนความเป็นสังคมชาวเหนือในสังคมปัจจุบันจากภาพยนตร์ไทย เรื่องสัมพันธ์ เพื่อทราบถึงสภาพชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวเหนือ อีกทั้งยังเป็นข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ชาวต่างชาติเรื่องของสังคมชาวเหนือต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวเหนือในภาพยนตร์ไทย เรื่องสัมพันธ์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาภาพสะท้อนสังคมชาวเหนือปัจจุบันในภาพยนตร์ไทยที่มีตัวละครเอกเป็นชาวเหนือ และนำเสนอเกี่ยวกับวิถีชีวิตและสังคมของคนไทยในภาคเหนือ โดยคัดเลือกภาพยนตร์ไทยเรื่องสัมพันธ์ (2564) ผลิตและจัดจำหน่ายโดย M Pictures ก้องเกียรติ โปรดักชั่น และเก็บข้อมูลจากเว็บไซต์ Netflix เนื่องจากภาพยนตร์เรื่องสัมพันธ์เป็นภาพยนตร์ที่นำเสนอเนื้อหา มีตัวละคร และฉากหลักเป็นสังคมเหนือเรื่องล่าสุดที่สามารถทำให้เห็นสังคมชาวเหนือในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างภาพยนตร์กับสังคม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเหนือและสังคมชาวเหนือ

3. ศึกษาภาพยนตร์ไทยที่นำเสนอเกี่ยวกับวิถีชีวิตและสังคมของคนไทยในภาคเหนือ
4. คัดเลือกภาพยนตร์ที่มีตัวละครเอกเป็นชาวเหนือ และนำเสนอเกี่ยวกับวิถีชีวิตและสังคมชาวเหนือ ภาพยนตร์ เรื่องสัมพันธ์ (2564)
5. วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวเหนือในภาพยนตร์ไทยเรื่องสัมพันธ์
6. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความเป็นเหนือ หมายถึง วัฒนธรรมเหนือที่ได้สืบทอดมาอย่างยาวนานให้คงอยู่ในบริบทสังคมปัจจุบันที่มีลักษณะเฉพาะในด้านต่าง ๆ หรือเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากภาคอื่นที่ทำให้ผู้พบเห็นเกิดความเข้าใจและรับรู้ตรงกันว่าคือสิ่งที่บ่งบอกถึงภาคเหนือ เช่น ที่อยู่อาศัย การแต่งกาย การประกอบอาชีพ อาหารการกิน ความเชื่อ ประเพณี ค่านิยม และภาษาเหนือ เป็นต้น

ภาพสะท้อนสังคมชาวเหนือปัจจุบัน หมายถึง ลักษณะของสังคมของกลุ่มชนชาติที่อาศัยอยู่ร่วมกันในภาคเหนือของประเทศไทย มีขนบธรรมเนียมประเพณีแบบท้องถิ่นเหนือ มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นต่างจากสังคมอื่นและสังคมสมัยก่อน ได้แก่ ภาษาพูด การประกอบอาชีพ การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ความเชื่อ อาหาร ประเพณี และค่านิยม เป็นต้นที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์

ผลการวิจัย

ภาพยนตร์ เรื่องสัมพันธ์ เป็นภาพยนตร์โรแมนติกคอมเมดี้ มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงชื่อสัมพันธ์เป็นสาวเหนือที่ไม่อยากใช้ชีวิตที่นาเปื้อนอยู่ในบ้านเกิด อยากได้คนรักเป็นคนกรุงเทพฯ และไปใช้ชีวิตอยู่กรุงเทพฯ สัมพันธ์ได้พบกับหนุ่มชาวกรุงเทพฯ ชื่อแวน ซึ่งเป็นยูทูบเบอร์ทำเนื้อหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่หลงรักวัฒนธรรมเหนือ ส่วนแซ่ป เป็นหนุ่มเหนืออยู่ในหมู่บ้านเดียวกับสัมพันธ์ที่ประกอบอาชีพเป็นคนทรงเจ้า สัมพันธ์ไปปรึกษาและขอความช่วยเหลือจากแซ่ปเพื่อให้แวนสนใจตน แต่แซ่ปกลับแอบชอบสัมพันธ์ด้วย เรื่องราวก็เกิดขึ้นระหว่างตัวละคร 3 คนนี้

การศึกษาวเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวเหนือในภาพยนตร์ไทย เรื่องสัมพันธ์ ผู้วิจัยพบว่า ภาพยนตร์ไทยเรื่องสัมพันธ์ได้สะท้อนให้เห็นความเป็นเหนือในด้านวิถีชีวิต ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านค่านิยม และด้านภาษาดังนี้

1. ด้านวิถีชีวิต การศึกษาวเคราะห์วิถีชีวิตของชาวเหนือในภาพยนตร์ เรื่องสัมพันธ์ มีเนื้อหาที่เล่าถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเหนืออยู่ไม่น้อย ทำให้ผู้ชมได้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเหนือในด้านที่อยู่อาศัยด้านการแต่งกาย ด้านการประกอบอาชีพ และด้านอาหารการกิน ดังต่อไปนี้

1.1 ที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นสถานที่ที่มนุษย์ได้ใช้ชีวิตอยู่และอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคม ภาพยนตร์เรื่องสัมพันธ์ ได้สร้างฉากที่เป็นที่อยู่อาศัยของชาวเหนือ มีหลายฉากเป็นหมู่บ้านและบ้านที่ตัวละครเอกฝ่ายหญิงชื่อสัมพันธ์อาศัยอยู่ ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะที่อยู่อาศัยว่าเป็นบ้านทรงไทยภาคเหนือ และอยู่ใกล้ชีวิตธรรมชาติ ดังตัวอย่างตามรูปภาพ

ภาพที่ 1 หมู่บ้านภาคเหนือในภาพยนตร์เรื่องส้มป่อย
(ที่มา :<https://www.netflix.com/th/title/81511310>)

ภาพที่ 2 บ้านเรือนของตัวละครเอกฝ่ายหญิงส้มป่อยใน
ภาพยนตร์เรื่องส้มป่อย
(ที่มา :<https://www.netflix.com/th/title/81511310>)

จากตัวอย่างรูปภาพสะท้อนให้เห็นคนชนบททางภาคเหนือมักจะอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านสภาพบ้านเรือนส่วนใหญ่จะปลูกง่าย ๆ ตามสภาพความเป็นอยู่ที่ยเรียบง่าย บ้านเรือนของตัวละครที่เป็นคนชนบททางภาคเหนือเป็นบ้านใต้ถุนสูงและมีบันได หลังคาทรงสูงลาดเอียง และเป็นเรือนไม้ ตัวบ้านเป็นรูปสี่เหลี่ยม ประกอบด้วยห้องต่าง ๆ หลังบ้านมีป่าไม้ ในบริเวณบ้านมีการเลี้ยงสัตว์ปีกด้วย สะท้อนให้เห็นว่าสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนชนบททางภาคเหนือมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย การดำเนินชีวิตประจำวันขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ซึ่งใช้วัสดุสร้างบ้านเรือนที่เหมาะสมกับลักษณะของชนบทภาคเหนือที่มีป่าไม้จำนวนมาก บ้านเรือนมักสร้างอยู่ใกล้ธรรมชาติ ล้อมรอบไปด้วยต้นไม้

1.2 การแต่งกาย การแต่งกายของแต่ละชาติแต่ละกลุ่มชนเป็นสิ่งที่ช่วยให้เรารู้และเข้าใจวัฒนธรรมได้ ทั้งที่เป็นแบบดั้งเดิมและที่รับจากที่อื่น สำหรับในประเทศไทยแต่ละภาคก็จะมีลักษณะของเครื่องแต่งกายที่แตกต่างกันออกไป การแต่งกายเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่ง ที่บ่งบอกเอกลักษณ์ของคนแต่ละพื้นที่

ภาพยนตร์เรื่องส้มป่อยแสดงให้เห็นถึงลักษณะการแต่งกายของชาวเหนือ ตัวละครที่เป็นชาวเหนือต่างวัยมีการแต่งตัวที่ไม่เหมือนกัน ดังตัวอย่างตามรูปภาพ

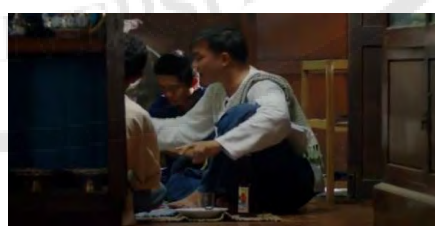
ภาพที่ 3 การแต่งกายของกลุ่มผู้ใหญ่ภาคเหนือใน
ภาพยนตร์เรื่องส้มป่อย
(ที่มา :<https://www.netflix.com/th/title/81511310>)

ภาพที่ 4 การแต่งกายของชาวดอก ส้มป่อยและ
วัยรุ่นทั่วไปในภาพยนตร์เรื่องส้มป่อย
(ที่มา :<https://www.netflix.com/th/title/81511310>)

ภาพที่ 5 การแต่งกายของแซ่ปเมือเป็นคนทรงเจ้าและ
เพื่อนที่เป็นวัยรุ่นทั่วไปในภาพยนตร์เรื่องส้มป่อย
(ที่มา :<https://www.netflix.com/th/title/81511310>)

ภาพที่ 6 การแต่งกายของพ่อส้มป่อยในภาพยนตร์
เรื่องส้มป่อย
(ที่มา :<https://www.netflix.com/th/title/81511310>)

ตัวละครหญิงข้าวตอกเป็นผู้ที่ยึดถือความเป็นเหนือ สัมป่อยเป็นผู้ที่อยากแสดงความเป็นผู้หญิงเหนือ ทั้งสองคนจะนุ่งผ้าซิ่น ห่มสไบ แต่งตัวด้วยผ้าเมือง สวมชุดแต่งกายสตรีแบบดั้งเดิมของภาคเหนือ แม่ของสัมป่อยนุ่งผ้าซิ่น สวมเสื้อแขนกระบอก พ่อของสัมป่อยสวมเสื้อม่อฮ่อมและคาดผ้าขาวม้าส่วนการแต่งกายของตัวละครอื่น ๆ เช่น ชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านจะแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มวัยรุ่นมักจะสวมเสื้อผ้าธรรมดาตามสมัยนิยม กลุ่มผู้ใหญ่มักจะสวมชุดเมืองซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายแบบดั้งเดิมของภาคเหนือ

จากการแต่งกายของตัวละครที่เป็นชาวเหนือในภาพยนตร์เรื่องสัมป่อย สะท้อนให้เห็นการแต่งกายของชาวเหนือ การแต่งกายของคนภาคเหนือที่เป็นชาวบ้านทั่วไป ชายจะนุ่งกางเกงขายาว ส่วนเสื้อก็นิยมสวมเสื้อม่อฮ่อมหรือเสื้อพื้นเมือง สำหรับหญิงชาวเหนือจะนุ่งผ้าซิ่นหรือผ้าถุงยาวเกือบถึงตาตุ่ม นิยมนุ่งทั้งสาวและคนแก่ ผ้าถุงจะมีความประณีต งดงาม ตีนซิ่นจะมีลวดลายงดงาม ส่วนเสื้อจะเป็นเสื้อคอกลม มีสีสັນ ลวดลายสวยงามเช่นเดียวกัน อาจห่มสไบทับ และเกล้าผม ฉะนั้นเห็นได้ว่า เรื่องการแต่งกายนี้ ชาวเหนือถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ แต่ในปัจจุบันเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปการแต่งกายก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย คนที่จะแต่งกายแบบดั้งเดิมก็จะเป็นผู้สูงอายุและผู้ยึดถือความเป็นเหนือ วัยรุ่นสาวที่แต่งกายแบบพื้นเมืองก็มีจำนวนน้อยลง ซึ่งมักแต่งกายแบบพื้นเมืองในวันสำคัญหรือเทศกาลต่าง ๆ

1.3 การประกอบอาชีพ การประกอบอาชีพเป็นสิ่งสำคัญของมนุษย์ในการดำเนินชีวิต คนในสังคมต้องมีอาชีพเพื่อที่จะเลี้ยงชีวิตตัวเองและครอบครัวได้ การประกอบอาชีพต่าง ๆ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมนั้น ภาพยนตร์เรื่องสัมป่อยสะท้อนภาพว่า คนในสังคมชนบททางภาคเหนือได้ประกอบอาชีพหลากหลาย ซึ่งมีอาชีพแบบดั้งเดิมที่ชาวเหนือได้ทำกันมานาน เช่น อาชีพขายอาหารพื้นเมือง อาชีพคนทรงเจ้า และมีการเปลี่ยนแปลงตามความเจริญก้าวหน้าของสังคม เช่น พนักงานต้อนรับในรีสอร์ท และ อาชีพพู่ทูปเบอร์ ดังต่อไปนี้

1) อาชีพขายอาหารพื้นเมือง ภาพยนตร์เรื่องสัมป่อยได้กล่าวถึง เพื่อนสัมป่อยเป็นเจ้าของร้านอาหารเปิดร้านขายลาบในหมู่บ้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สัมป่อย : คนเรามันต้องมีเป้าหมายในชีวิต เกิดมาสวยอย่างเดียวไม่ได้นะ ดูเจ้าแห้ว

ลิ อยู่ร้านลาบอยู่ดี ๆ ก็ได้ผีฝรั่งมาช่วยทำลาบเลย

(สัมป่อย 2564: 7'26")

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าตัวละครที่เป็นชาวเหนือเปิดร้านขายอาหารพื้นเมือง สะท้อนให้เห็น การค้าขายในชนบทภาคเหนือก็เป็นอาชีพหนึ่งที่ชาวเหนือนิยมทำกัน การเปิดร้านอาหารก็เปิดตามที่เป็นแหล่งชุมชนหรือหมู่บ้าน และมักจะขายอาหารประจำท้องถิ่นของภาคเหนือ เช่น ลาบ สะท้อนให้เห็นว่าชาวเหนือประกอบอาชีพที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมท้องถิ่น

2) อาชีพคนทรงเจ้า ภาพยนตร์เรื่องสัมป่อยได้กล่าวถึง ตัวละครฝ่ายชายแซ่ปประกอบอาชีพเป็นคนทรงเจ้า หลอกหลวงเงินจากชาวบ้านที่ศรัทธา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ชาวบ้าน : พี่น้องครับ ขยับเข้ามาใกล้ ๆ เอาเงินใส่ขันบูชาพ่อหม่อนกันนะครับ

(สัมป่อย 2564: 8'35")

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าตัวละครที่เป็นชาวเหนือประกอบอาชีพเป็นคนทรงเจ้า สะท้อนให้เห็นสังคมชาวเหนือมีอาชีพคนทรงเจ้า ซึ่งมีหน้าที่หลากหลายและสามารถทำได้หลายอย่างเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้ที่มาติดต่อขอความช่วยเหลือผ่าน “การเข้าทรง” ซึ่งก็คือ การติดต่อผีหรือวิญญาณผ่านคนทรงโดยทั่วไป ซึ่งร่างทรงจะติดต่อกับวิญญาณ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง ตามแต่จุดประสงค์ของผู้มาติดต่อขอความช่วยเหลือ เนื่องจากสังคมชาวเหนือมีความเชื่อเรื่องผี ชาวเหนือยังพึ่งพาอาศัยกับความเชื่อเรื่องผีในการแก้ปัญหาต่าง ๆ จึงทำให้มีอาชีพคนทรงเจ้า ซึ่งเป็นอาชีพที่สัมพันธ์กับความเชื่อ และสามารถตอบสนองความต้องการของชาวเหนือ ซึ่งชาวบ้านมีปัญหาที่แก้ไขไม่ได้มักขอความช่วยเหลือจากคนทรงเจ้า

3) พนักงานต้อนรับในรีสอร์ท ภาพยนตร์เรื่องสัมป่อยได้กล่าวถึง ตัวละครเอกฝ่ายหญิงสัมป่อยไปหาตัวละครฝ่ายชายแวนที่ รีสอร์ทได้พบพนักงานของรีสอร์ท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สัมป่อย : น้องคะ

พนักงานต้อนรับในรีสอร์ท : มาเข้าห้องหระคะ

สัมป่อย : น้องคะ คือพี่มาหาพี่คนที่ชื่อแวนคะ ที่เขาเป็นคนกรุงเทพฯ หล่อ ๆ ชอบ

สะพานกล้งเดินไปเดินมา

(สัมป่อย 2564: 40'27")

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าตัวละครที่เป็นชาวเหนือประกอบอาชีพเป็นพนักงานต้อนรับในรีสอร์ท สะท้อนให้เห็นว่าการประกอบอาชีพของคนในสังคมชนบททางภาคเหนือในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากการพัฒนาของเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในภาคเหนือ ทำให้มีการเปิดรีสอร์ทหรือโรงแรมเพิ่มมากขึ้น คนรุ่นใหม่ในชนบททางภาคเหนือไม่ได้ประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมเหมือนรุ่นปู่ย่าตายายเป็นอาชีพทำไร่ทำนา ก็เลือกประกอบอาชีพอื่นเช่น รับจ้างเป็นพนักงานต้อนรับในรีสอร์ท

4) อาชีพยูทูบเบอร์ ภาพยนตร์เรื่องสัมป่อยได้กล่าวถึง เมื่อตัวละครเอกฝ่ายหญิงสัมป่อยประกอบอาชีพสมัยใหม่ คือเป็นยูทูบเบอร์ สัมป่อยกับเจ้แหวกก็รีวิวอาหารพื้นเมืองเหนือลาบในช่องน้องสัมป่อยคนสวย ซึ่งเป็นช่องยูทูบของสัมป่อยเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สัมป่อย : สวัสดิ์พ่อ แม่ พี่ น้อง บ้านใกล้ บ้านไกล ทุกผู้ ทุกคนเลยนะคะ

เจ้แหวก : มาเจอกับน้องสัมป่อยและเจ้แหวก

สัมป่อย : แนนอนคะ ในช่องน้องสัมป่อยคนสวยนะคะ สำหรับวันนี้เราสองคนจะมา รีวิวอาหารเหนือบ้านเรา

เจ้แหวก : สำหรับลาบควาย สิ่งที่ขาดไม่ได้เลยก็คือน้ำพริกลาบของเจ้แหวกบ้านคอกวัว แนนอนคะ เรายังมีดีวีวีชมตราเจ้แหวกบ้านคอกวัวเจ้าดังเจ้าเดิม ดีวีวีชม สด ๆ สะอาด ๆ ราคาไม่แพง เพียงขวดละสามสิบบาทเท่านั้น เรายังมีนี่เลยคะ น้ำปลาตราเจ้แหวกก็มีขายนะจ๊ะ ยังไม่พอ ยังมี ผงชูรสตราเจ้แหวกอีกคะ

(สัมป่อย 2564: 1:56'05")

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าตัวละครที่เป็นชาวเหนือประกอบอาชีพเป็นยูทูบเบอร์ มีช่อง ยูทูบของตนเองและมีการขายของไลฟ์สดในช่องยูทูบ สะท้อนให้เห็นว่าวิถีชีวิตของผู้คนก็ได้รับอิทธิพลและการเปลี่ยนแปลง

อย่างมากจากการพัฒนาของเทคโนโลยีและสังคม ปัจจุบันได้เข้าสู่ยุคดิจิทัล การสื่อสารระหว่างคนในสังคมก็สะดวกและรวดเร็วขึ้น ซึ่งทำให้มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย คนรุ่นใหม่ของชาวเหนือก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน จึงไม่ได้ประกอบอาชีพดั้งเดิมเหมือนรุ่นบรรพบุรุษ แต่เลือกประกอบอาชีพใหม่ เช่น ขายของไลฟ์สด และยูทูบเบอร์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของสังคมชาวเหนือ คือ มีการใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพมากขึ้น

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า คนในสังคมชนบททางภาคเหนือมีการประกอบอาชีพอย่างหลากหลายและมักเกิดจากความสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น อาชีพที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรม คือ ขายอาหารพื้นเมือง อาชีพที่สัมพันธ์กับความเชื่อ คือ คนทรงเจ้า อาชีพที่สัมพันธ์กับความเป็นเมืองเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว คือ พนักงานต้อนรับในรีสอร์ต การประกอบอาชีพที่หลากหลายของคนในสังคมชนบททางภาคเหนือในปัจจุบันทำให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทปัจจุบันที่ต่างคนต่างก็มีวิธีการของตนในการทำมาหากินเพื่อจะได้มีชีวิตอยู่รอดต่อไป แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาในชนบททางภาคเหนือ แนวความคิดของชาวเหนือก็เปลี่ยนแปลงไป และมีอาชีพใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ขายของไลฟ์สด และยูทูบเบอร์ เป็นต้น

1.4 อาหารการกิน อาหารการกินเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในแต่ละภาคของประเทศไทยมีความแตกต่างทางสภาพแวดล้อมและภูมิภาค รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ดังนั้น อาหารการกินของคนแต่ละภาคจึงต่างกันไปตามแต่วัตถุดิบที่หาง่ายในที่นั้น ๆ อาหารการกินสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม

ภาพยนตร์เรื่องส้มป่อยได้กล่าวถึง ตัวละครฝ่ายชายแซ่ปทำลาบ ส้มป่อยก็กินกับข้าวเหนียว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แซ่ป : อะ ไหน ๆ มึงก็มาแล้ว ชิมหน่อยสิ [...]

แซ่ป : ข้าวเหนียวไหม

ส้มป่อย : มีเหรอ

แซ่ป : มีสิ ของชอบเลยสินะ

ส้มป่อย : อร่อยมาก [...]

แซ่ป : พี่แวนเขาก็ดูดีจริงนะ เพอร์เฟกต์ทุกอย่างขนาดนั้น เขาจะมาชอบผู้หญิงชอบ

ลาบชอบลู่ แบบมึงเหรอ

(ส้มป่อย 2564:1:12'18")

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าตัวละครที่เป็นชาวเหนือกำลังกินลาบและข้าวเหนียว สะท้อนให้เห็นว่าอาหารการกินของคนในชนบททางภาคเหนือสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตของคนในสังคม คนในชนบททางภาคเหนือนิยมอาหารท้องถิ่นของตน เช่น ลาบ และข้าวเหนียวซึ่งอาหารการกินยังคงมีลักษณะแบบพื้นเมือง

ภาพยนตร์เรื่องส้มป่อยได้กล่าวถึง ส้มป่อยกับแซ่ปเริ่มมีความชอบต่อกัน ส้มป่อยให้แซ่ปชวนเธอไปกินลาบที่บ้าน และเพื่อน ๆ ของแซ่ปก็พูดล้อเล่นกับแซ่ป ซึ่งวันที่ชวนส้มป่อยมากินลาบที่บ้านเป็น วันสำคัญที่ตัวละครคู่นี้สามารถแสดงความชอบของกันและกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ส้มป่อย : วันพรุ่งนี้มารับกูไปกินลาบที่บ้านมึงได้ไหม [...]

เพื่อนของแซ่ป : ชวนกินลาบแล้วยังไงต่อวะ

แซ่ป : ก็แค่นั้น

เพื่อนของแซ็บ : หลอกให้เขารัก แล้วไม่เอาเขาจริง หลอกให้เขาแล แต่ไม่แคร์เขา
 เสียละมั้ง มันไม่จบแค่นั้นนะ เอ้ออย่างอย่างนั้นว่าอย่างนั้นนะพี่แซ็บ พี่จะไปปรับวันไหนหรือ
 แซ็บ : พรุ่งนี้มาช่วยกูทำลาบได้ไหม

(สัปดาห์ 2564:1:29'35")

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าตัวละครที่เป็นชาวเหนือชนคนที่ตนเองชอบมากินลาบที่บ้านในวันสำคัญ สะท้อนให้เห็นว่าชาวเหนือนิยมอาหารพื้นถิ่นของตน เช่น ลาบ ซึ่งเป็นอาหารชั้นดีของชาวพื้นเมืองภาคเหนือ นิยมทำเลี้ยงแขกบ้านแขกเมืองในงานสำคัญต่าง ๆ และชาวเหนือมักจะทำลาบในกรณีพิเศษหรือในวันสำคัญ แสดงให้เห็นว่าลาบเป็นอาหารสำคัญสำหรับสังคมชาวเหนือ การชวนกินลาบและการทำลาบสามารถบ่งบอกถึงระดับการให้ความสำคัญต่อสิ่งต่าง ๆ ของชาวเหนือ

2. ด้านความเชื่อและประเพณี แต่ละสังคมมีความเชื่อและประเพณีของตนเอง สังคมชาวเหนือก็มีความเชื่อและประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของตน ภาพยนตร์เรื่องสัปดาห์สะท้อนความเป็นสังคมเหนือมีความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธ ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี และความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องไสยศาสตร์ และชาวเหนือถือว่าประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีที่สำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความเชื่อ ทศนีย์ ทานตวนิช (2523, น. 4) กล่าวว่า ความเชื่อ คือการยอมรับนับถือว่าเป็นความจริงหรือมีอยู่จริง การยอมรับหรือการยึดมั่นนี้อาจมีหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้หรืออาจไม่มีหลักฐานที่จะพิสูจน์สิ่งนั้นให้เห็นจริงได้ ถือว่าเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งความเชื่อบางอย่างอาจสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ภาพยนตร์เรื่องสัปดาห์ได้สะท้อนให้เห็นความเชื่อในสังคมชาวเหนือ 3 ความเชื่อ คือ ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธ ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี และความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องไสยศาสตร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธ

ภาพยนตร์เรื่องสัปดาห์ ได้กล่าวถึงตัวละครเอกฝ่ายหญิงสัปดาห์ไปจุดธูปบูชาพระที่วัดเป็นปกติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เจ๊แห้ว : ขอให้หมดทุกข์ หมดโรค หมดโรคร หมดภัย ถูกหวย สาธุ

(สัปดาห์ 2564: 20'36")

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าตัวละครที่เป็นชาวเหนือไปจุดธูปบูชาพระที่วัดเป็นปกติ สะท้อนให้เห็นว่าชาวเหนือมีความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธ ชาวเหนือมักไปที่วัด นำเครื่องไหว้ เช่น ธูป เทียน และดอกไม้ เป็นต้น เพื่อบูชาพระพุทธรูป และอธิษฐานขอพร แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันสังคมชาวเหนือยังดำรงรักษาความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธ และรุ่มนุ่นสาวยังพึ่งพาอาศัยศาสนาพุทธเป็นที่พึ่งทางใจ ชาวเหนือจะไปที่วัดและบูชาพระพุทธรูปอย่างสม่ำเสมอ เชื่อว่าจะทำให้ชีวิตมีความสงบสุข ได้พบแต่สิ่งดี ๆ แม้มีอุปสรรคหรือประสบชะตากรรมที่ลำบากทุกข์ยาก การบูชาพระพุทธรูปก็ช่วยให้มีกำลังใจและผ่านพ้นอุปสรรคไปได้

2) ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี

ภาพยนตร์เรื่องสัปดาห์ ได้กล่าวถึงตัวละครเอกฝ่ายหญิงสัปดาห์อยากมีคนรักเป็นคนกรุงเทพฯ เพื่อนของสัปดาห์จึงพาไปขอความช่วยเหลือจากพ่อหมอนซึ่งเป็นผู้ที่สามารถติดต่อผีหรือวิญญาณ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้ช่วยประกอบพิธี : เอาเงิน ใส่ขันบูชาพ่อหมอนกันนะครับ พ่อหมอนจะเข้าทรงแล้ว

เจ้าแห้ว : ไป อีสัมป่อย อายากรู้อะไรไปถามพ่อหมอนโน้นเลย พ่อหมอนเขาบอกได้

หมด

สัมป่อย : คือว่าหนูอยากมีแฟนเป็นคนกรุงเทพฯ หนูเลยอยากรู้ว่า เนื้อคู่หนูจะเป็นคนกรุงเทพฯ เหมือนที่หนูอยากได้ไหม

พ่อหมอน : ผัวกรุงเทพฯ เทรอ ไม่มีนะ

สัมป่อย : หา ไม่มีผัวกรุงเทพฯ เทรอคะ

พ่อหมอน : ผัวเฉย ๆ ก็ไม่มี ชะตาเนื้อคู่ชาติครึ่ง ผีปุกย่าเขาตามมาเอาคืนแล้วรู้ไหม

สัมป่อย : ตามมาเอาคืนอะไรคะ

พ่อหมอน : ก็ที่มีงไปเหยี่ยวใส่ท่าน [...]

(สัมป่อย 2564: 8'40")

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าตัวละครที่เป็นชาวเหนือเมื่อมีปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ในชีวิตประจำวันมักไปขอความช่วยเหลือจากคนทรงเจ้า สะท้อนให้เห็นว่าชาวเหนือมีความเชื่อเรื่องผี ผีปุกย่าเป็นผีบรรพบุรุษ คอยคุ้มครองดูแลลูกหลานให้อยู่เย็นเป็นสุข มีบทบาทในการควบคุมพฤติกรรมของคนในเรือน และลูกหลานต้องมีการบูชาบวงสรวงเช่นไหว้ เพื่อไม่ให้ผีปุกย่าเกิดความโกรธและลงโทษ การนับถือผีปุกย่านั้นจะเป็นแบบแผนวัฒนธรรมของชาวเหนือมาแต่โบราณ ปัจจุบันก็ยังได้รับการอนุรักษ์สืบทอดจากชาวเหนือเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุหรือวัยรุ่น แสดงให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องผียังเป็นความเชื่อสำคัญของสังคมชาวเหนือ

3) ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องไสยศาสตร์

ภาพยนตร์เรื่องสัมป่อยได้กล่าวถึงตัวละครเอกฝ่ายหญิงสัมป่อยหลงรักแวน หนุ่มชาวกรุงเทพฯ เพื่อนของสัมป่อยต่างช่วยกันคิดวิธีที่สามารถทำให้แวนหลงรักสัมป่อยซึ่งเจ้าแห้วได้กล่าวถึงวิธี ทำเสน่ห์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สัมป่อย : ถ้าเราปล่อยไว้แบบนี้ พี่แวนต้องไปหลงรักมันแน่เลยอะ เราจะทำไงดีวะ

เจ้าแห้ว : ประเมินสถานการณ์แล้วนี้นะ เราคงจะเหลือแค่วิธีเดียวแล้วมั้งที่จะช่วย

เราได้

สัมป่อย : วิธีไหนอีกเธอเจ้า

เจ้าแห้ว : ไปทำเสน่ห์กัน [...]

เจ้าแห้ว : ของแบบนี้จะทำก็ต้องทำให้มันสุด ๆ ก่อนอื่นเลยนะหนูต้องรีบไปเอาเส้น

ผมพี่แวนมาให้ได้

สัมป่อย : เส้นผมพี่แวนเนี่ยนะ

เจ้าแห้ว : ใช้ทั้งของพี่แวนและของหนูเลยนะ [...] คนสมัยก่อนอะนะเขาเอาเส้นผม

มายัดใส่ตุ๊กตา เอาสายสิญจน์พัน ๆ ซ่อนไว้ใต้หมอนนะ

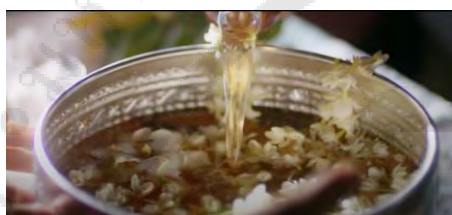
(สัมป่อย 2564: 8'40")

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าตัวละครที่เป็นชาวเหนืออยากใช้วิธีทำเสน่ห์ทำให้ผู้ชายหลงรักตนเอง สะท้อนให้เห็นว่า การทำเสน่ห์คือทำให้เพศตรงข้ามหลงรักด้วยวิธีการทางไสยศาสตร์ ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ของคน

ชนบททางภาคเหนือก็ยังปรากฏอยู่ ซึ่งเป็นความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมาเป็นยาวนานตั้งแต่โบราณ และคนรุ่นใหม่ยังได้รับอิทธิพลความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เมื่อชาวเหนือได้พบกับปัญหาที่แก้ไขไม่ได้จะคิดใช้วิธีการทางไสยศาสตร์

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า สังคมชาวเหนือมีความเชื่อทั้งศาสนาพุทธ ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี และความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องไสยศาสตร์ ปัจจุบันนี้สังคมชาวเหนือยังดำรงรักษาความเชื่อดังกล่าวได้เป็นอย่างดี โดยชาวเหนือยังพึ่งพาอาศัยความเชื่อเหล่านี้ในการแก้ปัญหาในชีวิต

2.2 ประเพณี ประเพณีถือเป็นแบบแผนของพฤติกรรมของชุมชนหมู่ใดหมู่หนึ่งที่เป็นอย่างเดียวกันและสืบทอดต่อกันมานาน ประเพณีของแต่ละท้องถิ่นแต่ละภาคอาจมีทั้งที่เหมือนและแตกต่างกัน ภาคเหนือมีประเพณีหลายอย่างที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา ภาพยนตร์เรื่องสัมป่อยได้สะท้อนให้เห็นประเพณีสงกรานต์ในสังคมชาวเหนือ ได้กล่าวถึงในช่วงสงกรานต์ตัวละครเอกฝ่ายหญิงสัมป่อยกับครอบครัวเข้าร่วมพิธีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ดังรูปภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 7 การเติมน้ำสำหรับ“รดน้ำดำหัว”ใน

ภาพยนตร์เรื่องสัมป่อย

(ที่มา :[https://www.netflix.com/th/title/81](https://www.netflix.com/th/title/81511310)

511310)

ภาพที่ 8 ครอบครัวของสัมป่อยร่วมกันทำพิธี

รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในภาพยนตร์เรื่องสัมป่อย

(ที่มา :[https://www.netflix.com/th/title](https://www.netflix.com/th/title/81511310)

/81511310)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าในช่วงสงกรานต์ ตัวละครที่เป็นชาวเหนือกลับมาจากที่ต่าง ๆ และอยู่ร่วมกันทำพิธีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ สะท้อนให้เห็นว่าประเพณีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่เป็นประเพณีที่สำคัญในช่วงสงกรานต์ ซึ่งเป็นประเพณีโบราณของทางเหนือ ซึ่งเป็นการขอพรจากผู้อาวุโส เพื่อความเป็นสิริมงคลในการเริ่มต้นปีใหม่ไทยแล้ว ยังมีความหมายแฝงอีกอย่างคือ การแสดงความเคารพต่อบิดา มารดา ผู้ใหญ่ หรือผู้มีพระคุณ ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ถือว่าเป็นประเพณีที่สำคัญสำหรับสังคมชาวเหนือซึ่งสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ ชาวเหนือให้ความสำคัญกับประเพณีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่เป็นอย่างมาก ในช่วงสงกรานต์ คนในครอบครัวต้องกลับจากที่ต่าง ๆ มาพร้อมหน้าพร้อมตากันเพื่ออยู่ร่วมกันทำพิธีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ แสดงให้เห็นว่าชาวเหนือให้ความสำคัญกับการรวมตัวของสมาชิกในครอบครัวในเทศกาลสำคัญ ๆ และให้ความสำคัญกับการเคารพผู้อาวุโส

3. ด้านค่านิยม ค่านิยม หมายถึงสิ่งที่บุคคลยึดถือและยอมรับกันเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง หรือหมายถึง มาตรฐานการตัดสินใจของบุคคล ค่านิยมคือวิธีการจัดรูปแบบความประพฤติที่มีความหมายต่อบุคคล และเป็นแบบฉบับของความคิดที่ฝังแน่นอยู่ในใจ ภาพยนตร์เรื่องสัมป่อยได้สะท้อนให้เห็นค่านิยมของชาวเหนือในด้านค่านิยมเกี่ยวกับความงดงาม ค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง และค่านิยมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สืบทอดและภาคภูมิใจในความเป็นเหนือ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ค่านิยมเกี่ยวกับความงดงาม ภาพยนตร์เรื่องสัมป่อย ได้กล่าวถึงตัวละครเอกฝ่ายหญิงสัมป่อยที่ต้องการมีคู่รักเป็นคนกรุงเทพฯ สัมป่อยก็ได้พบกับแวนหนุ่มกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นยูทูบเบอร์ที่ทำเนื้อหาเกี่ยวกับท่องเที่ยวที่หลงรักวัฒนธรรมล้านนา สัมป่อยพยายามทำตัวเป็นกุลสตรีเมืองเหนือ แต่ก็ไม่สำเร็จ เพื่อนของสัมป่อยจึงพาเธอไป

เรียนรู้อิทธิของสาวที่ชื่อข้าวตอก ซึ่งเป็นคนที่รักษาภาพลักษณ์อันดีงามของสาวเหนือได้ดีที่สุดในหมู่บ้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เจ๊แห้ว : ฉันมีก็ร้องแบบว่า เป็นผู้หญิงสาวหวานสาวเหนือลิ [...] ฉันมีก็ต้องเป็นสาวเหนือเนิบ ๆ ซ้ำ ๆ อ่อนโยน เข้าใจไหม สัมนี้ก็เสียตาย ไล่ชุดเมืองอย่างสวย แต่ไม่มีความเป็นกุลสตรีเมืองเหนือเลย [...] ว่าจะรักษาภาพลักษณ์อันดีงามของสาวเหนือได้ยังไง

ข้าวตอก : [...] งดงามตามฉบับผู้หญิงล้านนา แม่ที่เคยบอกว่าเกิดเป็นลูกผู้หญิงต้องรู้จักรักษานวลสงวนตัว ทำตัวให้มีคุณค่า ให้เขาได้เห็นที่เราไม่ได้สวยแค่ภายนอก ความงดงามของล้านนาเป็นอะไรที่อยู่คู่กับความสวยของสาวเหนือ

(สัมภาษณ์ 2564: 25'40")

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าตัวละครที่เป็นชาวเหนือพยายามรักษาภาพลักษณ์อันดีงามของสาวเหนือ ซึ่งต้องแต่งตัวด้วยชุดเมือง และมีกิริยาที่เนิบ ๆ ซ้ำ ๆ อ่อนโยน สะท้อนให้เห็นว่าสังคมชาวเหนือมีค่านิยมเกี่ยวกับความงดงามของผู้หญิงเหนือว่า ภาพลักษณ์อันดีงามของผู้หญิงเหนือคือมีรูปโฉมงดงามและกิริยาวาจาเรียบร้อยอ่อนหวานสวยทั้งภายนอกและภายใน

3.2 ค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง ในชีวิตเราการมีครอบครัว การเลือกคู่ครองมีความสำคัญมาก เพราะคู่สมรสที่ดี จะช่วยให้ คนทั้งสองครองชีวิตคู่อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ทุกยุคสมัยย่อมมีค่านิยมการเลือกคู่ที่แตกต่างกัน ทุกคนในสังคมก็มีความคิดที่ต่างกันไปจึงมีค่านิยมการเลือกคู่ที่ไม่เหมือนกัน บางคนเลือกคู่เพราะความรัก บางคนเลือกคู่เพราะฐานะและเงินทอง เป็นต้น ภาพยนตร์เรื่องสัมภาษณ์ ได้กล่าวถึงตัวละครเอกฝ่ายหญิงสัมภาษณ์อยากมีคู่รักเป็นคนกรุงเทพฯ และไปใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สัมภาษณ์ : ก็ที่เขาหล่อ แฉมเป็นคนกรุงเทพฯ ด้วยนะโว้ย

แซบ : มันเกี่ยวอะไรกับคนกรุงเทพฯ วะ

สัมภาษณ์ : การที่เราได้แฟนเป็นคนกรุงเทพฯ แบบแวนเนี่ย มันดีมากเลยนะ มึงลองคิดดูถ้ากูแต่งงานกับพี่แวน กูก็ต้องไปอยู่กรุงเทพฯ นาน ๆ กลับบ้านทีนี้คนก็จะมารุมล้อม โห่ร้อง กรุงเทพฯ เป็นอย่างไรบ้าง ดูผิวพรรณเขาลี ขาวผ่องอย่างกับแม่เลี้ยงเลย

(สัมภาษณ์ 2564: 1:13'40")

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าตัวละครที่เป็นชาวเหนืออยากมีคู่รักเป็นคนกรุงเทพฯ สะท้อนให้เห็นว่า สังคมชาวเหนือมีค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองที่เป็นคนกรุงเทพฯ ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดี การมีคู่ครองเป็นชาวกรุงเทพฯ ก็สามารถออกจากบ้านเกิดของตนและไปใช้ชีวิตแบบใหม่ที่ กรุงเทพฯ ซึ่งกรุงเทพฯ ในฐานะเมืองหลวงที่มีเศรษฐกิจที่พัฒนาและมาตรฐานการครองชีพที่ดี ทำให้คนภาคอื่นมีทัศนคติที่ดีต่อกรุงเทพฯ ซึ่งมักคิดว่าชีวิตความเป็นอยู่ในกรุงเทพฯ ดีกว่าในบ้านเกิดของตน

3.3 ค่านิยมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สืบทอดและภาคภูมิใจในความเป็นเหนือ การสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นเหนือมีความสำคัญยิ่งต่อการรักษาอัตลักษณ์ของความเป็นเหนือ ซึ่งจะแสดงออกถึงวิถีความเป็นเหนือในหลาย ๆ ด้านที่ได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เพื่อให้วัฒนธรรมได้ดำรงอยู่ในสังคมต่อไป

ภาพยนตร์เรื่องสัมพันธ์ ได้กล่าวถึงตัวละครเอกฝ่ายหญิงสัมพันธ์กับข้าวตอกไปเรียนฟ้อนเล็บกัน เพื่อแสดงให้เห็นวัฒนธรรมเหนือเห็นความเป็นเหนือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ข้าวตอก : การฟ้อนเล็บ เป็นศิลปะดั้งเดิมของคนเมืองล้านนา ที่สืบทอดกันมา ยาวนานมีความอ่อนช้อยงดงามตามแบบฉบับของคนล้านนา พี่ชายสนใจไปดูดิฉันและเพื่อน ๆ ไหมคะ

แวน : สนใจครับ ผมจะไปเก็บภาพด้วย

ข้าวตอก : พี่ขอยืมตัวพี่ชายเขาวนหนึ่งนะสัมพันธ์ พี่จะพาเขาไปเรียนรู้อะไรของผู้หญิงล้านนาที่แท้จริง

สัมพันธ์ : ไม่เป็นไรค่ะ เพราะว่าสัมพันธ์ก็ต้องไปซ้อมฟ้อนที่นั่นเหมือนกัน

ข้าวตอก : อ้าว สัมพันธ์ เธอฟ้อนเล็บเป็นด้วยหรือ

สัมพันธ์ : เป็นค่ะ

(สัมพันธ์ 2564: 50'44")

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าตัวละครที่เป็นชาวเหนือเรียนฟ้อนเล็บกัน มีภาคภูมิใจในการแสดงให้คนภาคอื่น สะท้อนให้เห็นว่าฟ้อนเล็บเป็นศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ทางภาคเหนือ ซึ่งได้สืบทอดต่อกันมารุ่นสู่รุ่น และในปัจจุบันยังได้รับการอนุรักษ์เป็นอย่างดี ชาวเหนือมีความภาคภูมิใจกับความเป็นเหนือ ซึ่งนิยมแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนให้คนภาคอื่นเห็น

4. ภาษา ภาษาถิ่นของภาคเหนือ เรียกว่า คำเมือง ซึ่งเป็นภาษาถิ่นที่ใช้สื่อสารอยู่ในบางจังหวัดของภาคเหนือ ตอนบน มักจะพูดกันมากใน เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่านและแม่ฮ่องสอน ทั้งหมด 8 จังหวัดในภาคเหนือ (ปิยะวัติ วังซ้าย สมเกียรติ รักษมณี, 2557 น. 86) ภาพยนตร์เรื่องสัมพันธ์ได้เล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในจังหวัดลำพูน ตัวละครที่เป็นชาวเหนือต่างก็พูดภาษาเหนือ ภาพยนตร์เรื่องนี้พูดภาษาเหนือเกือบทั้งเรื่อง ภาพยนตร์เรื่องสัมพันธ์ ได้กล่าวถึงตัวละครเอกฝ่ายหญิงสัมพันธ์ไปพบกับตัวละครเอกฝ่ายชายแวนที่ริมแม่น้ำ และสัมพันธ์ก็พูดกลอนภาษาเหนือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สัมพันธ์ : นกน้อยลอยอยู่บนฟ้า นกการ้องอยู่บนดอย ส่วนนกตัวนี้เป็นนกตัวน้อย ๆ

เฝ้ามองเฝ้าคอย เมื่อไรที่จะมองกลับมา

แวน : อยู่ดี ๆ ทำไมมาพูดกลอนอะไรแบบนี้ครับ

สัมพันธ์ : คำเมือง ถ้าคนเหนือไม่พูดแล้วใครจะพูดล่ะคะ

แวน : สัมพันธ์นี่ดูภูมิใจกับความ เป็นภาคเหนือจังเลยนะ

สัมพันธ์ : ภูมิใจมากเลยคะ

(สัมพันธ์ 2564: 41'54")

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าตัวละครที่เป็นชาวเหนือพูดกลอนภาษาเหนือและได้บอกว่า คำเมือง ถ้าคนเหนือไม่พูดแล้วใครจะพูด เพื่อแสดงถึงความ เป็นเหนือ สะท้อนให้เห็นว่า ชาวเหนือนิยมพูดภาษาเหนือหรือ คำเมืองในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะสื่อสารกับคนภาคเหนือหรือคนต่างถิ่น ปัจจุบันผู้คนเริ่มให้ความสนใจและความสำคัญกับ

วัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้นภาษาเป็นสัญลักษณ์ของคนในแต่ละท้องถิ่นซึ่งการพูดภาษาเหนือถือว่าการแสดงเอกลักษณ์ของชาวเหนือ

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง“ความเป็นเหนือ”: ภาพสะท้อนสังคมชาวเหนือปัจจุบันในภาพยนตร์ไทย เรื่องส้มป่อย มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวเหนือในภาพยนตร์ไทย เรื่องส้มป่อย สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมชาวเหนือปัจจุบันใน 4 ด้าน ได้แก่ วิถีชีวิต ความเชื่อและประเพณี ค่านิยม และภาษา ผลการวิจัยทำให้เห็นว่าสังคมชาวเหนือปัจจุบันยังรักษาวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์และความเป็นเหนือไว้ เช่น ที่อยู่อาศัยปลูกถ่ายเป็นบ้านใต้ถุนสูง ชาวบ้านนิยมอาหารและการแต่งกายพื้นเมือง นิยมพูดภาษาเหนือในชีวิตประจำวันเพื่อแสดงความเป็นเหนือ และยังดำรงรักษาประเพณีสงกรานต์ ความเชื่อศาสนาพุทธ ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี และความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องไสยศาสตร์ ได้เป็นอย่างดี และยังมีค่านิยมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สืบทอดและภาคภูมิใจในความเป็นเหนือ การพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจทำให้มีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาสร้างอิทธิพลให้กับสังคมชาวเหนือ เช่นการแต่งกายของรุ่นหนุ่มสาวทั่วไปมักแต่งกายตามสมัยนิยม ส่วนการประกอบอาชีพของรุ่นหนุ่มสาวมักเลือกประกอบอาชีพสมัยใหม่ที่สัมพันธ์กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว และอาชีพที่สัมพันธ์กับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของกัจจกร หลุยยะพงศ์ (2556, น. 2-4) ภาพยนตร์เป็นปฏิบัติการสังคมและวัฒนธรรม ภาพยนตร์ในฐานะภาพสะท้อนสังคม ภาพยนตร์จะเป็นเสมือนกระจกที่สะท้อนความเป็นไปในสังคม ในทางกลับกัน ภาพยนตร์คือการประกอบสร้างความเป็นจริง สามารถประกอบสร้างความหมายใหม่ขึ้นได้ตามแต่ว่าใครจะเป็นผู้กำหนด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาภัทร เทศหมวก (2549) ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวเหนือในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านวิถีชีวิตสะท้อนให้เห็นคนชนบททางภาคเหนือจะอยู่รวมเป็นหมู่บ้าน สภาพบ้านเรือนส่วนใหญ่จะปลูกถ่าย ๆ ตามสภาพความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ชาวเหนือนิยมรับประทานข้าวเหนียว ลาบ น้ำพริกผักจิ้ม แกง และเมี่ยง เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดก็เป็นอาหารท้องถิ่นของภาคเหนือ และการประกอบอาชีพของคนชนบททางภาคเหนือมีหลากหลายอาชีพ ซึ่งแต่ละอาชีพเป็นอาชีพที่เรียบง่าย เช่น อาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ หาของป่า เป็นต้น แต่ก็มี การเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาและเหตุปัจจัยต่าง ๆ เช่น อาชีพค้าขาย และอาชีพรับจ้าง เป็นต้น ด้านวัฒนธรรม สะท้อนให้เห็นถึงคนชนบททางภาคเหนือมีความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ และยังรักษาประเพณีปีใหม่-สงกรานต์ และชาวเหนือพูดภาษาท้องถิ่นเหนือ ซึ่งเป็นภาษาที่มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาภาพลักษณ์ของผู้หญิงเหนือในภาพยนตร์ เรื่องส้มป่อย
2. ควรศึกษาภาพสะท้อนสังคมชาวเหนือในสื่อบันเทิงไทยต่าง ๆ เช่น ละครโทรทัศน์ และวรรณกรรม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กำจร หลุยยะพงศ์. (2556). *ภาพยนตร์กับการประกอบสร้างสังคม ผู้คน ประวัติศาสตร์และชาติ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย. (2544). *ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทย ตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงสมัย สงครามโลกครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทัศนีย์ ทานตวงนิช. (2523). *คดีชาวบ้าน*. ชลบุรี : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออกคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน.
- ปิยะวัติ วั่งซ้าย, สมเกียรติ รักษ์มณี. (2557). สภาพการใช้ศัพท์คำเมืองในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของ ประเทศไทย : ตัวแปรวงศัพท์. *วารสารอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน*, 2557(2), 84-106.
- นิภาภัทร เทศหมวก. (2549). *ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวเหนือในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ลักษรินทร์ ฉัตรวงศ์ศิริ. (2563). อัตลักษณ์พื้นถิ่นในบันเทิงคดีล้านนา (พ.ศ.2521-2554). *วารสารวิจัยมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 2563 (1), 75-95.
- สันติวัฒน์ จันทร์ไธ. (2550). *การใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในการสร้างสรรค์นวนิยายของมาลา คำจันทร์* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สุนทร ค่ายอด. (2552). *การสร้างภาพลักษณ์ผู้หญิงเหนือในนวนิยายของอ.ไชยวรศิลป์*. วิทยานิพนธ์ (วิทยานิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อรธีรา ฤทธิโพธิ์. สัมภาษณ์ 2 ผู้กำกับหน้าใหม่จากเรื่อง ‘สัมป่อย’ หนังไทยที่ฉีกกฎสาวเหนือผู้อ่อนหวาน [อินเทอร์เน็ต]. 5 พฤศจิกายน 2564. ค้นคืนจาก <https://workpointtoday.com/sompai/>
- NETFLIX [อินเทอร์เน็ต]. สัมป่อย (ม.ป.ป.); ค้นคืนจาก <https://www.netflix.com/th/title/81511310>